



ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Θεματική Μελέτη

Μέτρα και αποφάσεις που λήφθηκαν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19

Αλέξια Γιάγκου, Πάνη Καραμάνου, Άρτεμις Νικολάου,
Χρυστάλλα Ξενοφώντος, Μαρία Παπαγεωργίου, Κωνσταντίνος
Τρικούπης

Επιμέλεια: Χρίστος Φανόπουλος

*Το περιεχόμενο της παρούσας έκδοσης δεν αντικατοπτρίζει
υποχρεωτικά τη θέση ή τη γνώμη της Κεντρικής Τράπεζας της
Κύπρου. Τα οποιαδήποτε λάθη ή παραλείψεις αποτελούν
αποκλειστική ευθύνη των συγγραφέων.*

Ιανουάριος 2021

ΛΕΥΚΩΣΙΑ - ΚΥΠΡΟΣ

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3
1. Ο αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19 στο μακροοικονομικό περιβάλλον και οι επιπτώσεις στον χρηματοοικονομικό τομέα	6
2. Σημαντικά μέτρα και αποφάσεις που λήφθηκαν με στόχο την απάμβλυνση των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 στον τραπεζικό τομέα και στην οικονομία	6
3. Δημοσιονομικό πακέτο στήριξης της οικονομίας για αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας	12
4. Σημαντικά μέτρα και αποφάσεις που λήφθηκαν με στόχο την απάμβλυνση των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 στον μη-τραπεζικό τομέα	15
5. Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου σε σχέση με το μετριασμό των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19	17
6. Συμπεράσματα	20

Σημείωση: Τελευταία ημερομηνία ενημέρωσης των στοιχείων είναι η 9^η Ιανουαρίου 2021.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΔΠΧΑ	Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς
ΙΕΣΠ	Ίδρυμα Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών
ΕΑΑΕΣ	Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΙΟΡΑ)
ΕΑΚΑΑ	Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA)
ΕΑΤ	Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΒΑ)
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΜ	Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός
ΕΚΚ	Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΣΣΚ	Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου
ΚΕΠΕΥ	Κυπριακή Επιχείρηση Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών
ΚΤΚ	Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου
ΥΕΑΕ	Υπηρεσία Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιρειών
O-SII	Other Systemically Important Institution - Άλλο Συστημικά Σημαντικό Ίδρυμα
P2G	Pillar 2 Guidance (καθοδήγηση του Πυλώνα 2)
P2R	Pillar 2 Requirement (απαίτηση του Πυλώνα 2)

Εισαγωγή

Η πανδημία COVID-19 έχει προκαλέσει στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα υπέρμετρη αβεβαιότητα και κλυδωνισμούς. Βέβαια, μετά την οικονομική κρίση του 2008, ο εγχώριος τραπεζικός τομέας είναι σε πολύ καλύτερη θέση για να αντιμετωπίσει αυτή την κρίση. Συγκεκριμένα, ο τραπεζικός τομέας της Κύπρου εισήλθε σε αυτήν την κρίση με χρηματοοικονομικά δεδομένα κατά πολύ καλύτερα από τα αντίστοιχα της κρίσης του 2013, και ως εκ τούτου είναι πιο ανθεκτικός και σε θέση να διατηρήσει τη διοχέτευση ρευστότητας στην πραγματική οικονομία. Ταυτόχρονα, η οικονομία έχει ανακάμψει σημαντικά με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν να βρίσκεται στο τέλος του 2019 σε επίπεδα υψηλότερα από αυτά που καταγράφηκαν πριν την κρίση του 2012-2013.

Ειδικότερα, η σημαντικά βελτιωμένη κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων αλλά και η πολύ ικανοποιητική ρευστότητα που διατηρούν, επιτρέπουν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα να απορροφήσει τουλάχιστον σε ένα σημαντικό βαθμό τον μακροοικονομικό κλυδωνισμό, καθιστώντας τα πιστωτικά ιδρύματα ως μέρος της λύσης για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκάλεσε η πανδημία. Είναι επίσης γενικά αποδεκτό ότι η χρηματοοικονομική αγορά λειτούργησε ικανοποιητικά, παρά τις οικονομικές και λειτουργικές προκλήσεις.

Οι διεθνείς χρηματαγορές αντιμετώπισαν τον Μάρτιο του 2020 έντονη αστάθεια και οι υπεύθυνες αρχές χρειάστηκε να χρησιμοποιήσουν ένα ευρύ φάσμα μέτρων για τη διατήρηση της προσφοράς πιστώσεων στην πραγματική οικονομία. Οι ενέργειες που έγιναν ήταν αποφασιστικές και τολμηρές, με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) να χρησιμοποιεί εργαλεία μεγάλης κλίμακας για την υποστήριξη της ρευστότητας (βλέπε Ενότητα 2). Αυτά περιλαμβάνουν μέτρα που στόχευαν στην υποστήριξη της παροχής ρευστότητας στις επιχειρήσεις και στα νοικοκυριά, καθώς και στην υποστήριξη της λειτουργίας και στη διασφάλιση της ακεραιότητας της αγοράς. Οι κεφαλαιαγορές παγκόσμια, υιοθετώντας αποφασιστικές δράσεις πολιτικής, παρέμειναν ανοιχτές και επέτρεψαν στις επιχειρήσεις να αντλήσουν νέα χρηματοδότηση. Ταυτόχρονα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ), έχει προτείνει μέσω Συστάσεων του, σειρά μέτρων (βλέπε Ενότητα 2 και 5) για να διασφαλίσει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα θα διαδραματίσουν σταθεροποιητικό ρόλο, ενισχύοντας την ικανότητά τους να συνεχίσουν να δανείζουν την πραγματική οικονομία, ώστε να αποτραπούν προκυκλικές επιδράσεις από το χρηματοοικονομικό κανάλι.

Οι αποφάσεις που λήφθηκαν στην Κύπρο από την ΚΤΚ και το Υπουργικό Συμβούλιο, ήταν επίσης άμεσες και δραστικές. Οι ενέργειες των Κυπριακών Αρχών είχαν ως στόχο τη στήριξη της πραγματικής οικονομίας, διασφαλίζοντας την ομαλή επανεκκίνηση της οικονομικής δραστηριότητας. Περαιτέρω, τα δημοσιονομικά μέτρα που υιοθετήθηκαν ήδη από τον Μάρτιο του 2020, είχαν τη μορφή επιχορηγήσεων και φορολογικών ελαφρύνσεων και στόχευαν στη στήριξη της αγοράς εργασίας και του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, προκειμένου να μετριαστούν οι σοβαρές οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας.

Η ΚΤΚ από τον Μάρτιο του 2020 προχώρησε στη λήψη μέτρων και οδηγιών προς τα πιστωτικά ιδρύματα με στόχο να υποβοηθηθεί η οικονομική δραστηριότητα. Συγκεκριμένα, η ΚΤΚ έδωσε τη συγκατάθεσή της προς τον Υπουργό Οικονομικών για την έκδοση του διατάγματος που διέπει την εφαρμογή της αναστολής δόσεων δανείων, με ισχύ μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2020. Τα μέτρα αυτά συμπεριλάμβαναν επίσης τη μερική χαλάρωση των προαπαιτούμενων για τη χορήγηση νέων βραχυπρόθεσμων δανείων, τη σύσταση προς τα πιστωτικά ιδρύματα και τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων, χωρίς επιπλέον επιβαρύνσεις ή χρεώσεις, και σε συνεργασία με τους βιώσιμους δανειολήπτες, να ολοκληρώσουν το συντομότερο δυνατό τις αναδιρθρώσεις δανείων καθώς και στη βάση των κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ), προέτρεψε τα πιστωτικά ιδρύματα να διενεργούν συνεχή αξιολόγηση των δανειακών τους χαρτοφυλακίων.

Περαιτέρω, η ΚΤΚ αποφάσισε την επιμήκυνση του χρονοδιαγράμματος της σταδιακής εισαγωγής του αποθέματος ασφαλείας O-SII κατά 12 μήνες και εξέδωσε σύσταση προς τα λιγότερο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα για την αποφυγή διανομής μερίσματος, καταβολής εθελοντικών αμοιβών (bonus) και εξαγοράς ιδίων μετοχών κατά τη διάρκεια της πανδημίας¹.

Είναι επίσης σημαντικές οι αποφάσεις που έλαβε το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, μέλος του οποίου και με δικαίωμα ψήφου είναι και ο Διοικητής της ΚΤΚ, για την προσωρινή ελάφρυνση των κεφαλαιακών απαιτήσεων και απαιτήσεων ρευστότητας των σημαντικών πιστωτικών ιδρυμάτων, αλλά και της ΚΤΚ για τα λιγότερο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα. Στόχος ήταν να δοθεί η δυνατότητα απορρόφησης των ζημιών, συνεπεία της οικονομικής κρίσης, αλλά και της χορήγησης νέων δανείων.

Παράλληλα με τα μέτρα που αφορούν τα πιστωτικά ιδρύματα, η ΚΤΚ, ως η αρμόδια αρχή για την διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος της Κύπρου, ενέτεινε την επίβλεψη του μη-τραπεζικού χρηματοοικονομικού τομέα, που αποτελείται από τις ασφαλιστικές εταιρείες, τα ιδρύματα επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών (ΙΕΣΠ), τις Κυπριακές Επιχειρήσεις Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΚΕΠΕΥ), τα επενδυτικά ταμεία και τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων.

Η καθολική, συντονισμένη και αποφασιστική αντίδραση από όλες τις αρμόδιες αρχές, έθεσε τις βάσεις για τον αποτελεσματικό μετριασμό των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας. Είναι όμως νωρίς για να αξιολογηθεί κατά πόσο τα μέτρα που λήφθηκαν έχουν πετύχει πλήρως τους τελικούς τους στόχους. Θα πρέπει συνεπώς να συνεχιστεί η συλλογή, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων, να εντατικοποιηθούν τα τεστ αντοχής και οι αναλύσεις σεναρίων, λαμβάνοντας υπόψη τις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες.

¹ Παρόμοια σύσταση εξέδωσε και ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (ΕΕΜ) προς τα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα.

Παράλληλα, θα πρέπει να ενισχυθεί ο διασυνοριακός συντονισμός από όλους τους αρμόδιους φορείς, έτσι ώστε να διαφυλαχθεί η λειτουργία και η διασφάλιση της ακεραιότητας των αγορών.

Καταλύτης για την επιτάχυνση της οικονομικής ανάκαμψης, είναι και το Ταμείο Ανάκαμψης Επόμενης Γενιάς της ΕΕ (Next Generation EU fund), που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Από το εν λόγω ταμείο, η Κύπρος θα αντλήσει επιχορηγήσεις και δάνεια ύψους €2,7 δις. Οι πόροι αυτοί θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν συνετά και να διατεθούν για ενίσχυση της παραγωγικότητας.

Είναι επίσης σημαντικό, όπως οι αρχές παράσχουν τις απαραίτητες διαβεβαιώσεις ότι τα μέτρα πολιτικής - που αφορούν, μεταξύ άλλων, την ελάφρυνση των κεφαλαιακών απαιτήσεων - θα παραμείνουν σε ισχύ για όσο διάστημα απαιτείται, με στόχο την οικονομική ανάκαμψη. Παράλληλα, οι αρχές θα πρέπει να είναι σε ετοιμότητα τροποποίησης και εξέλιξης των μέτρων, εκεί και όπου χρειάζεται. Οι συνεχώς μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων των αυξανόμενων κινδύνων αφερεγγυότητας, της αλλαγής των αναγκών χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας, καθώς επίσης και η πορεία ανάκαμψης παγκόσμια, θα καθορίσουν την εξέλιξη των μέτρων.

1. Ο αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19 στο μακροοικονομικό περιβάλλον και οι επιπτώσεις στον χρηματοοικονομικό τομέα

Η Κυπριακή οικονομία κλήθηκε να αντιμετωπίσει την πανδημία COVID-19 από μια επεκτατική θέση στον οικονομικό κύκλο. Μετά την επιδείνωση της μακροοικονομικής πορείας της Κυπριακής οικονομίας το 2013, η οικονομία κατόρθωσε μέσα σε έξι χρόνια να αναπτύσσεται με ρυθμούς υψηλότερους από τον δυναμικό ρυθμό μεγέθυνσης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ).

Αυτή η πορεία της οικονομίας της Κύπρου, διακόπηκε απότομα τον Μάρτιο του 2020 όταν εντοπίστηκαν τα πρώτα κρούσματα της πανδημίας, που οδήγησε και στο κλείσιμο της οικονομικής δραστηριότητας μέχρι και την 20^ή Μαΐου 2020. Έκτοτε, άρχισε σταδιακά η επανεκκίνηση της οικονομίας, με τους περισσότερους τομείς να έχουν επανεκκινήσει σε ικανοποιητικό βαθμό, με κύρια εξαίρεση τον τομέα του τουρισμού, λόγω της απαγόρευσης πτήσεων από τις βασικές αγορές (Ρωσία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ισραήλ). Εντούτοις, το δεύτερο κύμα της πανδημίας και οι συνεπακόλουθες απαγορεύσεις ώθησαν την οικονομική δραστηριότητα σε μια δεύτερη πτώση.

Οι προβλέψεις της ΚΤΚ, όπως αυτές δημοσιεύτηκαν στο Οικονομικό Δελτίο Δεκεμβρίου 2020², αναθεωρήθηκαν για τα έτη 2021-2023 προς τα κάτω, λόγω της προβλεπόμενης μικρότερης ύφεσης το 2020 (επίδραση βάσης) και των διαφοροποιήσεων στις υποθέσεις εργασίας σε σχέση με την πορεία της πανδημίας. Για το 2021, η προς τα κάτω αναθεώρηση του ΑΕΠ οφείλεται επίσης εν μέρει στην πτώση της εξωτερικής ζήτησης για ακίνητα, λόγω και του τερματισμού του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος (ΚΕΠ) από την 1η Νοεμβρίου 2020.

Συγκεκριμένα, το 2020 η οικονομία αναμένεται να καταγράψει συρρίκνωση της τάξης του 6,2% σύμφωνα με το βασικό σενάριο, ενώ υιοθετείται η εκτίμηση ότι το 2021 θα καταγραφεί ανάκαμψη της τάξης του 4,1%. Σημαντικά, στον μετριασμό των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας, κρίνονται τα δημοσιονομικά αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε το κράτος (βλέπε Ενότητα 3) για τη στήριξη της αγοράς εργασίας και του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων αλλά και για την επανεκκίνηση του δανεισμού τόσο από επιχειρήσεις όσο και από νοικοκυριά.

2. Σημαντικά μέτρα και αποφάσεις που λήφθηκαν με στόχο την απάμβλυνση των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 στον τραπεζικό τομέα και στην οικονομία

(i) Μέτρα και αποφάσεις της ΚΤΚ

Η ΚΤΚ ανακοίνωσε στις 18 Μαρτίου 2020 μέτρα για τα πιστωτικά ιδρύματα της Κύπρου έτσι ώστε να στηριχθεί η οικονομία και να αποφευχθεί η αύξηση των ΜΕΧ

²[Οικονομικό Δελτίο, ΚΤΚ, Δεκέμβριος 2020, με τελευταία ημερομηνία ενημέρωσης την 18^η Νοεμβρίου 2020.](#)

κατά την περίοδο της στασιμότητας στην οικονομική δραστηριότητα. Τα μέτρα αφορούσαν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Επέκταση του πεδίου εφαρμογής των μέτρων της ΕΚΤ (βλέπε Ενότητα 2(ii)) αναφορικά με τη χρήση των κεφαλαιακών αποθεμάτων ασφαλείας και την καθοδήγηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων του Πυλώνα 2 (Pillar 2 Guidance - P2G³) και των αποθεμάτων ρευστότητας, έτσι ώστε τα μέτρα να καλύπτουν και τα λιγότερο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα⁴ (Less Significant Institutions – LSIs) της Κύπρου. Η απελευθέρωση των κεφαλαιακών αποθεμάτων ασφαλείας και του P2G για τα λιγότερο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα της Κύπρου ανέρχεται σε €100 εκατ. περίπου. Η προσωρινή απελευθέρωση κεφαλαιακών αποθεμάτων ασφαλείας είχε διπλό στόχο. Αφενός, τα πιστωτικά ιδρύματα αποκτούν επιπρόσθετη δυνατότητα να χρηματοδοτήσουν την πραγματική οικονομία με τα υφιστάμενα κεφάλαιά τους και αφετέρου είναι σε θέση να απορροφήσουν επιπρόσθετες ζημιές που δύναται να προκύψουν από την παροχή ευνοϊκών αναδιαρθρώσεων προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά ή από νέες μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις που θα προκύψουν ως αποτέλεσμα των δυσμενών οικονομικών συνθηκών που προκάλεσε η πανδημία.
- Χαλάρωση των κριτηρίων για χορήγηση νέων δανείων και άλλων πιστωτικών διευκολύνσεων, με σκοπό να βοηθηθούν οι επηρεαζόμενες επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά να αποκτήσουν άμεσα τη ρευστότητα που χρειάζονται για να καλύψουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις τους. Τα κριτήρια αφορούν τον τρόπο αξιολόγησης της ικανότητας αποπληρωμής και τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία θα πρέπει να προσκομίσουν οι δανειολήπτες προς τα πιστωτικά ιδρύματα, στοχεύοντας στις γρηγορότερες διεκπεραιώσεις διαδικασιών εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Σύσταση προς τα πιστωτικά ιδρύματα να επιδείξουν την απαραίτητη ευελιξία προς τις επηρεαζόμενες επιχειρήσεις και νοικοκυριά και να προχωρήσουν με αναδιαρθρώσεις υφιστάμενων δανείων και άλλων πιστωτικών διευκολύνσεων. Ανάλογη σύσταση έγινε και προς τις Εταιρείες Εξαγοράς Πιστώσεων.

Περαιτέρω, στις 6 Απριλίου 2020, η ΚΤΚ, λαμβάνοντας υπόψη τη σύσταση της ΕΚΤ ημερομηνίας 27 Μαρτίου 2020, εξέδωσε σύσταση προς τα λιγότερο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα με την οποία τα κάλεσε όπως αποφύγουν τη διανομή μερίσματος και την εξαγορά ιδίων μετοχών, μέχρι την 1^η Οκτωβρίου 2020. Η σύσταση αποσκοπούσε στη διατήρηση της κεφαλαιακής βάσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, για σκοπούς υποστήριξης της οικονομίας. Στις 31 Ιουλίου 2020, η ΚΤΚ απέστειλε σύσταση προς τα λιγότερο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα με την οποία τα κάλεσε όπως περιορίσουν τη διανομή μερισμάτων, την επαναγορά κοινών

³ Η καθοδήγηση των απαιτήσεων του Πυλώνα 2 υποδεικνύει στα πιστωτικά ιδρύματα ποιο είναι το κατάλληλο επίπεδο κεφαλαίου που πρέπει να τηρούν ώστε να διαθέτουν επαρκή αποθέματα ασφαλείας για να αντεπεξέρχονται σε ακραίες καταστάσεις.

⁴ Ancoria Bank Limited, Astrobank Public Company Limited, Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης, Société Générale Bank – Cyprus Limited, Κυπριακή Τράπεζα Αναπτύξεως Δημόσια Εταιρεία Λίμιτεδ.

μετοχών και την καταβολή μεταβλητών αμοιβών (bonus) μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 2021.

Σημειώνεται επίσης ότι στις 10 Απριλίου 2020, η ΚΤΚ αποφάσισε την επιμήκυνση του χρονοδιαγράμματος της σταδιακής εισαγωγής του αποθέματος ασφαλείας O-SII κατά 12 μήνες, απελευθερώνοντας από την 1^η Ιανουαρίου 2021 πρόσθετα κεφάλαια ύψους €90 εκατ. περίπου, τα οποία θα μπορούσαν να συμβάλουν στην περαιτέρω στήριξη των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων που προκάλεσε η πανδημία και στη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Νομοθετικά μέτρα ΚΤΚ και Υπουργείου Οικονομικών

- Μετά από συντονισμένες ενέργειες της ΚΤΚ και του Υπουργείου Οικονομικών, στις 30 Μαρτίου 2020, ο Υπουργός Οικονομικών, αφού έλαβε υπόψη τη σύμφωνη γνώμη της ΚΤΚ, αξιοποίησε την ευελιξία που παρέχεται από τις Ευρωπαϊκές Αρχές και στη βάση του Νόμου 33(Ι)/2020⁵ που τέθηκε σε ισχύ στις 30 Μαρτίου 2020, εξέδωσε Διάταγμα με το οποίο επιτράπηκε η αναστολή της αποπληρωμής δόσεων δανείων. Το Διάταγμα προνοεί την αναστολή της καταβολής δόσεων, περιλαμβανομένων των κεφαλαίων και των τόκων, προς χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, για περίοδο εννέα μηνών μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2020. Βάσει του Διατάγματος και του αναθεωρημένου Διατάγματος που εκδόθηκε στις 7 Μαΐου 2020, η υποχρέωση καταβολής των δόσεων αναστέλλεται για δάνεια και πιστωτικές διευκολύνσεις που δεν παρουσίαζαν στις 30 Μαρτίου 2020 καθυστερήσεις πέραν των 30 ημερών, κατόπιν σχετικού αιτήματος του επηρεαζόμενου δανειολήπτη.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΚΤΚ τα οποία αφορούν δάνεια που δεν είχαν καθυστέρηση ή είχαν καθυστέρηση μέχρι 30 ημέρες, τόσο σε αδειοδοτημένα πιστωτικά ιδρύματα όσο και σε εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων:

- ο Για την περίοδο 30 Μαρτίου 2020 μέχρι 19 Ιουνίου 2020 εγκρίθηκαν πέραν των 92.000 αιτήσεων για αναστολή των δόσεων των δανείων, εκ των οποίων οι 76.000 αφορούσαν νοικοκυριά και οι 16.000 αφορούσαν επιχειρήσεις.
- ο Η συνολική συμβατική αξία των δανείων των εγκεκριμένων αιτήσεων μέχρι τις 19 Ιουνίου 2020 ανήλθε στα €11,7 δις, εκ των οποίων τα €4,6 δις αφορούσαν νοικοκυριά και τα €7,1 δις αφορούσαν επιχειρήσεις.
- ο Το συνολικό ποσό των δόσεων χορηγήσεων που είχαν ανασταλεί μέχρι τις 19 Ιουνίου 2020, ανήλθε στα €1,3 δις, εκ των οποίων τα €0,4 δις αφορούσαν νοικοκυριά και τα €0,9 δις επιχειρήσεις.
- ο Από τα δάνεια που αφορούσαν επιχειρήσεις, η μεγαλύτερη υποκατηγορία δανείων για τα οποία ζητήθηκε μέχρι τις 19 Ιουνίου του 2020 αναστολή δόσεων, ήταν ο τομέας φιλοξενίας και εστίασης με δάνεια μικτής αξίας €1,8 δις και 728 δανειολήπτες, και στη συνέχεια ο τομέας των δραστηριοτήτων ακίνητης ιδιοκτησίας με δάνεια μικτής αξίας €1,3 δις (691

⁵ Ο περί της Λήψης Έκτακτων Μέτρων από Χρηματοοικονομικούς Οργανισμούς και Εμποπτικές Αρχές Νόμος του 2020

δανειολήπτες), των κατασκευών με δάνεια μικτής αξίας €1,2 δις (628 δανειολήπτες) και του χονδρικού και λιανικού εμπορίου με δάνεια μικτής αξίας €1,2 δις (1.770 δανειολήπτες).

Η αναστολή της υποχρέωσης καταβολής δόσεων δανείων δυνάμει του Νόμου 33(Ι)/2020, σκοπεύει να προσφέρει σημαντική ανάσα σε μερίδα συνεπών δανειοληπτών εν μέσω της οικονομικής κρίσης που προκλήθηκε από την πανδημία μέχρι την ανάκαμψη της οικονομίας και συνεπώς την αποφυγή δημιουργίας νέου κύματος ΜΕΧ.

Μέτρα που αφορούν το δεύτερο κύμα της πανδημίας

Μετά από προσεκτική παρακολούθηση των εξελίξεων της πανδημίας και, ειδικότερα, του αντίκτυπου του δεύτερου κύματος από το τέταρτο τρίμηνο του 2020, στις 9 Ιανουαρίου 2021, το Υπουργείο Οικονομικών, με τη σύμφωνο γνώμη της ΚΤΚ, αποφάσισε νέα αναστολή αποπληρωμής δόσεων για περίοδο έξι μηνών, από την 1^η Ιανουαρίου 2021 μέχρι το τέλος Ιουνίου 2021. Η νέα αναστολή στοχεύει στον περιορισμό ενός νέου κύματος μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων λόγω των επιπτώσεων της συνεχόμενης υγειονομικής κρίσης και τους περιορισμούς της οικονομικής δραστηριότητας.

Συγκεκριμένα, η νέα αναστολή δόσεων δανείων, περιλαμβανομένων και των τόκων, αφορά πιστωτικές διευκολύνσεις προς χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, για καθορισμένες κατηγορίες δανειοληπτών που έχουν πληγεί από την πανδημία, με στόχο την άμβλυνση των εν λόγω συνεπειών στις επιχειρήσεις, στα νοικοκυριά και στον τραπεζικό τομέα, ώστε να διαφυλαχθεί και να ενισχυθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα της χώρας. Η αναστολή λαμβάνει υπόψη και τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΤ που ανακοίνωσε στις 3 Δεκεμβρίου 2020, για νομοθετική και μη νομοθετική αναστολή.

Πιο συγκεκριμένα, η νέα αναστολή καλύπτει πιστωτικές διευκολύνσεις σε φυσικά πρόσωπα ή μικρομεσαίες επιχειρήσεις ανεξαρτήτως σκοπού με υποθήκη την κύρια κατοικία με αγοραία αξία μέχρι €350.000, πιστωτικές διευκολύνσεις επιχειρηματικού σκοπού σε εταιρείες του ξενοδοχειακού κλάδου ή σε εταιρείες και αυτοτελώς εργαζομένους οι εργασίες των οποίων βρίσκονται υπό υποχρεωτική αναστολή. Επίσης, δικαιούχοι περιλαμβάνουν αυτούς που δεν είχαν επωφεληθεί πλήρως από την αναστολή του έτους 2020 και δεν έχουν συμπληρώσει περίοδο εννέα μηνών σε αναστολή. Οι δικαιούχοι, θα δικαιούνται να υποβάλουν νέα εκδήλωση ενδιαφέροντος για κάλυψη σωρευτικής διάρκειας αναστολής δόσεων και τόκων για περίοδο 9 μηνών.

Με στόχο την άμβλυνση των επιπτώσεων στις επιχειρήσεις, στα νοικοκυριά και στον τραπεζικό τομέα ώστε να διαφυλαχθεί και να ενισχυθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα της χώρας, η ΚΤΚ αποφάσισε να επεκτείνει το μέτρο που ανακοίνωσε τον Μάρτιο του 2020 για ευκολότερη και άμεση παροχή βραχυπρόθεσμων χορηγήσεων από τα πιστωτικά ιδρύματα προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Συγκεκριμένα, η ΚΤΚ διατηρεί τη χαλάρωση των κριτηρίων για χορήγηση νέων βραχυπρόθεσμων πιστωτικών διευκολύνσεων μέχρι την 31^η Μαρτίου 2021, με σκοπό να βοηθήσει τις επηρεαζόμενες επιχειρήσεις και νοικοκυριά να αποκτήσουν

άμεσα την ρευστότητα που χρειάζονται για να καλύψουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις τους.

Τα κριτήρια, τα οποία χαλαρώνουν, αφορούν τον τρόπο αξιολόγησης της ικανότητας αποπληρωμής και τα αποδεικτικά στοιχεία θα πρέπει να προσκομίσουν οι δανειολήπτες προς τις τράπεζες, στοχεύοντας στις γρηγορότερες διεκπεραιώσεις διαδικασιών εκ μέρους των τραπεζών.

(ii) Μέτρα και αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, στο οποίο συμμετέχει με δικαίωμα ψήφου και ο Διοικητής της ΚΤΚ, έλαβε αποφάσεις για τη συνέχιση της παροχής ρευστότητας στα πιστωτικά ιδρύματα και τη στήριξη ευνοϊκών συνθηκών χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, ούτως ώστε να στηριχθεί η πραγματική οικονομία στο σύνολό της, ένεκα των αρνητικών συνεπειών από την εξάπλωση της πανδημίας.

Στις 12 Μαρτίου 2020, ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (ΕΕΜ) της ΕΚΤ, ανακοίνωσε⁶ σειρά προσωρινών μέτρων στήριξης των κεφαλαίων, της ρευστότητας και της επιχειρησιακής λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων που βρίσκονται υπό την άμεση εποπτεία του - δηλαδή των σημαντικών πιστωτικών ιδρυμάτων των χωρών της ευρωζώνης - προκειμένου να διασφαλίσει ότι είναι ικανά να συνεχίσουν να στηρίζουν την πραγματική οικονομία και να απορροφούν τυχόν ζημιές. Πιο συγκεκριμένα, τα μέτρα αφορούσαν κατά κύριο λόγο τρεις πυλώνες:

- Τα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα μπορούν προσωρινά να χρησιμοποιούν συγκεκριμένα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας και αποθέματα ρευστότητας, περιλαμβανομένης της καθοδήγησης υπό τον Πυλώνα 2 της εποπτείας (Pillar 2 Guidance – P2G). Η απελευθέρωση κεφαλαιακών αποθεμάτων ασφαλείας και του P2G ανέρχεται σε €1,3 δις περίπου για τα τρία σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα (Significant Institutions - SIs) της Κύπρου⁷.
- Τα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα δύναται να πληρούν την απαίτηση υπό τον Πυλώνα 2 της εποπτείας (Pillar 2 Requirement – P2R), χρησιμοποιώντας χρηματοοικονομικά μέσα πέραν των κοινών μετοχών κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1 – CET1) όπως π.χ. συγκεκριμένα είδη ομολόγων / αξιολογίων.
- Η ΕΚΤ θα παρέχει ευελιξία στην υλοποίηση των εποπτικών μέτρων, που αφορούν την προσαρμογή των χρονοδιαγραμμάτων, των διαδικασιών και των προθεσμιών καθώς και την εφαρμογή των στρατηγικών για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων.

⁶

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ssm.pr200312~43351ac3ac.en.html>

⁷ Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρεία Λτδ, Ελληνική Τράπεζα Δημόσια Εταιρεία Λτδ και RCB Bank Ltd.

Σε συνέχεια των εποπτικών μέτρων που λήφθηκαν στις 12 Μαρτίου 2020, ο ΕΕΜ της ΕΚΤ ανακοίνωσε στις 20 Μαρτίου 2020⁸, πρόσθετα προσωρινά μέτρα χαλάρωσης, που αφορούσαν κυρίως το χειρισμό των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων αναφορικά με τα δάνεια που έχουν υπαχθεί σε πρόγραμμα αναστολής δόσεων (μορατόριουμ). Περαιτέρω, τα δάνεια που καθίστανται μη εξυπηρετούμενα και που φέρουν κρατική εγγύηση, θα έχουν προνομιακή μεταχείριση όσον αφορά τις εποπτικές προσδοκίες για προβλέψεις. Επιπρόσθετα, ο ΕΕΜ συνέστησε στα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα όπως εφαρμόζουν το λογιστικό πρότυπο ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα», με τρόπο που να αποφεύγει τις αχρειαστές προβλέψεις για ζημιές από τις μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις.

Περαιτέρω, στις 27 Μαρτίου 2020, η ΕΚΤ εξέδωσε σύσταση⁹ προς όλα τα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα, με την οποία τα κάλεσε να απέχουν από την καταβολή μερισμάτων και από την επαναγορά ιδίων μετοχών, τουλάχιστο μέχρι την 1^η Οκτωβρίου 2020. Στις 28 Ιουλίου 2020, η ΕΚΤ επέκτεινε την περίοδο ισχύος αυτής της σύστασης και κάλεσε τα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα όπως περιορίσουν τη διανομή μερισμάτων, την επαναγορά κοινών μετοχών και την καταβολή μεταβλητών αποδοχών (bonus) μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 2021¹⁰.

Δεδομένης της συνεχιζόμενης αβεβαιότητας για τις οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας, στις 15 Δεκεμβρίου 2020, η ΕΚΤ εξέδωσε νέα σύσταση¹¹ και κάλεσε τα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα όπως επιδείξουν εξαιρετική σύνεση όσον αφορά την καταβολή μερισμάτων και την επαναγορά ιδίων μετοχών, μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 2021. Η σύσταση αντικατοπτρίζει επίσης μια αξιολόγηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και έγινε σε στενή συνεργασία με το ΕΣΣΚ.

Με τη σειρά της, και σχετικά με το μορατόριουμ, η ΕΑΤ εξέδωσε διευκρινίσεις όσον αφορά τους ορισμούς της αθέτησης υποχρεώσεων των δανειοληπτών (ιδιωτών και επιχειρήσεων) που σχετίζονται με το μέτρο αναστολής δόσεων (μορατόριουμ) και έδωσε μεγαλύτερη ευελιξία στην εποπτική και λογιστική αντιμετώπιση και στην εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών της, σχετικά με τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων.

Περαιτέρω, λόγω των έκτακτων συνθηκών που σχετίζονται με την πανδημία, η ΕΑΤ αποφάσισε να αναβάλει την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε επίπεδο ΕΕ που ήταν προγραμματισμένη για το 2020, μέχρι το 2021. Με τη σειρά της, η ΕΚΤ ανέβαλε την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων του 2020 που θα διενεργούσε στο πλαίσιο της διαδικασίας εποπτικού ελέγχου και

8

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ssm.pr200320~4cdbbcf466.en.html>

9

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ssm.pr200327~d4d8f81a53.en.html>

10

https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ssm.pr200728_1~42a74a0b86.en.html

11

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ssm.pr201215~4742ea7c8a.en.html>

αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process - SREP), επίσης μέχρι το 2021. Στόχος της αναβολής ήταν να βοηθήσει τα πιστωτικά ιδρύματα να επικεντρωθούν στη διασφάλιση της συνέχισης των βασικών εργασιών τους, καθώς και στην υποστήριξη των πελατών τους.

(iii) Άλλα μέτρα που αφορούν ειδικά τον τραπεζικό τομέα

- Λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες στην οικονομία, στις 18 Μαρτίου 2020 το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου προχώρησε σε τρίμηνη αναστολή των διαδικασιών εκποίησης ενυπόθηκων ακινήτων, ενώ στις 15 Μαΐου 2020 αποφάσισε την επέκταση της περιόδου αναστολής των διαδικασιών εκποίησης έως την 31^η Αυγούστου 2020.
- Λαμβάνοντας υπόψη το υψηλό επίπεδο χρέους του ιδιωτικού τομέα και τις δυσμενείς επιπτώσεις της κρίσης στους δανειολήπτες, το Διοικητικό Συμβούλιο της Κυπριακής Εταιρείας Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων (Κ.Ε.ΔΙ.ΠΕ.Σ), αποφάσισε την αναστολή της έναρξης της διαδικασίας των πλειστηριασμών και την αναστολή της ανάκτησης ακινήτων / εκποιήσεων μέχρι την 31^η Αυγούστου 2020.
- Στις 28 Μαΐου 2020, η Κυβέρνηση αποφάσισε την παράταση της προθεσμίας προσκόμισης των δικαιολογητικών για ένταξη στο Σχέδιο Εστία μέχρι 31^η Ιουλίου 2020, αλλά και το δικαίωμα υποβολής νέων αιτήσεων μεταξύ 1 Ιουνίου 2020 και 15 Ιουνίου 2020 για ένταξη στο Σχέδιο.

3. Δημοσιονομικό πακέτο στήριξης της οικονομίας για αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας

Εγχώρια μέτρα στήριξης που αφορούν το πρώτο κύμα της πανδημίας

Η Κυπριακή Δημοκρατία υιοθέτησε τον Μάρτιο του 2020, ένα από τα μεγαλύτερα δημοσιονομικά πακέτα στήριξης της οικονομίας στην ΕΕ, συγκριτικά με το μέγεθος και τις δυνατότητες της Κυπριακής οικονομίας. Το δημοσιονομικό πακέτο είχε στόχο τη στήριξη των εισοδημάτων, την διασφάλιση των θέσεων εργασίας και τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Η επιτυχής υιοθέτηση των μέτρων, έθεσε τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την όσο το δυνατό γρηγορότερη επανεκκίνηση της κυπριακής οικονομίας.

Το πακέτο στήριξης περιλαμβάνει:

- Ενίσχυση της ρευστότητας μέσω του μέτρου αναστολής δόσεων δανείων επιχειρήσεων και νοικοκυριών για την περίοδο Μαρτίου – Δεκεμβρίου 2020, που υπολογίζεται στα €1,3 δις.
- Παρεμβάσεις δημοσιονομικού χαρακτήρα, τις οποίες η κυβέρνηση κοστολόγησε γύρω στα €1,2 δις ή 5% του ΑΕΠ, με ισχύ μέχρι τη 12η Οκτωβρίου 2020.

Συγκεκριμένα, το πακέτο στήριξης δημοσιονομικού χαρακτήρα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Σχέδιο Στήριξης μισθολογικού κόστους για επιχειρήσεις σε ολική ή μερική αναστολή των εργασιών.
 - Σχέδιο Στήριξης εισοδημάτων αυτοτελώς εργαζομένων σε ολική ή μερική αναστολή εργασιών.
 - Απευθείας στήριξη των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων και αυτοτελώς εργαζομένων.
 - Άμεση προώθηση ώριμων αναπτυξιακών έργων.
 - Σχέδιο κινήτρων ύψους €6,3 εκατ. για αεροπορικές εταιρείες με στόχο την ενίσχυση της συνδεσιμότητας της Κύπρου και στήριξη του τουριστικού τομέα.
 - Πρόγραμμα συνδιαφήμισης με τουριστικούς πράκτορες ύψους €10 εκατ. για προσέλκυση τουρισμού και προβολή της Κύπρου ως ασφαλούς τουριστικού προορισμού.
 - Μείωση του συντελεστή ΦΠΑ από 9% σε 5% για την περίοδο 1 Ιουλίου 2020 μέχρι 10 Ιανουαρίου 2021 στους τομείς τουριστικών καταλυμάτων και εστίασης.
 - Παράταση της υποβολής φορολογικών δηλώσεων από μισθωτούς.
 - Διαγραφή επιβαρύνσεων που δυνατόν να επιβλήθηκαν λόγω της μη έγκαιρης υποβολής φορολογικών δηλώσεων.
 - Επέκταση προθεσμιών υποβολής δικαιολογητικών που αφορούν το Σχέδιο Εστία μέχρι 31^η Ιουλίου 2020 και δυνατότητα υποβολής νέας αίτησης για ένταξη στο Σχέδιο από την 1η Ιουνίου 2020 μέχρι τις 15 Ιουνίου 2020.
- Μια επιπρόσθετη δέσμη μέτρων, την οποία η κυβέρνηση κοστολόγησε γύρω στα €225 εκατ., θεσπίστηκε τον Μάιο του 2020 και αφορά την επιχορήγηση επιτοκίου για δάνεια, με μέγιστη διάρκεια επιδότησης επιτοκίου τα τέσσερα έτη, για συγκεκριμένα νέα επιχειρηματικά και στεγαστικά δάνεια τα οποία θα συναφθούν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2020.
 - Περί τα μέσα Ιουνίου 2020, η Κυβέρνηση ανακοίνωσε νέο πακέτο μέτρων με πέντε πιο στοχευμένα σχέδια για την επανεκκίνηση της οικονομίας ύψους €150 εκατ., που αποτελούν συνέχεια των μέτρων στήριξης της απασχόλησης σε τομείς που συνεχίζουν να πλήττονται από την πανδημία. Τα νέα σχέδια καλύπτουν τη χρονική περίοδο τεσσάρων μηνών από 13 Ιουνίου 2020 μέχρι 12 Οκτωβρίου 2020.
 - Περαιτέρω, προς ενίσχυση της ρευστότητας στην αγορά και αξιοποιώντας τα εργαλεία που προσφέρει η ΕΕ, εγκρίθηκαν τρία σχέδια ρευστότητας σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων¹². Συγκεκριμένα:
 - Συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας στο Πανευρωπαϊκό Ταμείο Εγγυήσεων («Pan-European Guarantee Fund»).
 - Προώθηση σχεδίου Παραχώρησης Κυβερνητικών Εγγυήσεων προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) για χορήγηση δανείων

¹² Μέχρι την ημερομηνία αναφοράς, τα εν λόγω Σχέδια δεν είχαν καταγράψει απορρόφηση.

προς κυπριακές μικρομεσαίες επιχειρήσεις και εταιρείες μεσαίας κεφαλαιοποίησης.

- ο Παροχή ρευστότητας ύψους μέχρι €800 εκατ. για χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω του Ταμείου Επιχειρηματικότητας Κύπρου (ΤΕΚ).

Εγγώρια μέτρα στήριξης που αφορούν το δεύτερο κύμα της πανδημίας

Η αναζωπύρωση της πανδημίας τόσο στην Κύπρο όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, το τέταρτο τρίμηνο του 2020 και μετά, έφερε την επιβολή πρόσθετων περιοριστικών μέτρων και παράλληλα, νέα μέτρα στήριξης για την ανάσχεση των οικονομικών επιπτώσεων του δεύτερου κύματος της πανδημίας.

Συγκεκριμένα, η κυβέρνηση ανακοίνωσε νέα μέτρα στήριξης την 4^η Νοεμβρίου 2020 και ακολούθως την 11^η Νοεμβρίου 2020 που αφορούσαν συγκεκριμένα τον μήνα Νοέμβριο 2020, για την στήριξη της αγοράς εργασίας και προστασίας των εργαζομένων και ανέργων, κυρίως λόγω των τοπικών περιοριστικών μέτρων αλλά και λόγω άλλων οριζόντιων περιορισμών. Στις 9 Δεκεμβρίου 2020, η κυβέρνηση ανακοίνωσε την συνέχιση και για τον μήνα Δεκέμβριο 2020 των εν λόγω σχεδίων που θεσπίστηκαν τον Νοέμβριο του 2020.

Τα ειδικά σχέδια στήριξης αφορούν σχέδια επιδότησης εργαζομένων και επιχειρήσεων που σχετίζονται με την τουριστική βιομηχανία, σχέδια επιδότησης εργαζομένων και επιχειρήσεων που τελούν υπό υποχρεωτική πλήρη αναστολή, στήριξη επιχειρήσεων και εργαζομένων ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων, στήριξη πολύ μικρών επιχειρήσεων, στήριξη ανέργων και αυτοτελώς εργαζομένων, ειδικά επιδόματα απουσίας από την εργασία και επιδόματα απουσίας από την εργασία για σκοπούς φροντίδας παιδιών ενόψει της μη λειτουργίας των δημοτικών σχολείων.

Στις 9 Ιανουαρίου 2021, η κυβέρνηση ανακοίνωσε πρόσθετο πακέτο στήριξης που περιλαμβάνει:

- Σχέδιο κρατικής χορηγίας επιχειρήσεων και αυτοτελώς εργαζομένων, με κύριο σκοπό την κάλυψη ενοικίων, δόσεων, ή άλλων λειτουργικών εξόδων για επιχειρήσεις και αυτοτελώς εργαζόμενους.
- Σχέδιο ειδικού επιδόματος ορισμένων κατηγοριών αυτοτελώς εργαζομένων με σκοπό την κάλυψη ενοικίων, δόσεων ή άλλων λειτουργικών εξόδων αυτοτελώς εργαζομένων που δεν είναι εγγεγραμμένοι στο ΦΠΑ.
- Μέτρα για στήριξη των ενοικιαστών και φοροελαφρύνσεις για ιδιοκτήτες ακινήτων.
- Εξάμηνη παράταση του σχεδίου επιδότησης επιτοκίων για νέα επιχειρηματικά και στεγαστικά δάνεια για το πρώτο εξάμηνο του 2021.
- Αναστολή της αποπληρωμής δόσεων, περιλαμβανομένων και των τόκων, για πιστωτικές διευκολύνσεις προς χρηματοοικονομικούς οργανισμούς (βλέπε Ενότητα 2), σε συνεργασία και με την σύμφωνο γνώμη της ΚΤΚ.

4. Σημαντικά μέτρα και αποφάσεις που λήφθηκαν με στόχο την απάμβλυνση των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 στον μη-τραπεζικό τομέα

Ανακοινώσεις και συστάσεις της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΑΑΕΣ - ΕΙΟΡΑ) προς τις ασφαλιστικές εταιρείες για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας

Λαμβάνοντας υπόψη την πιθανότητα οι ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις να βρεθούν αντιμέτωπες με ολοένα δυσκολότερες συνθήκες στο άμεσο μέλλον όσον αφορά την ανταπόκρισή τους στις ιδιαίτερα απαιτητικές συνθήκες της αγοράς, η ΕΑΑΕΣ έκρινε ότι αυτές οι επιχειρήσεις πρέπει να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους στην παρακολούθηση και την εκτίμηση των επιπτώσεων από την κρίση, καθώς και στη διασφάλιση της επιχειρησιακής τους συνέχειας, έτσι ώστε να μετριαστεί ο αντίκτυπος της πανδημίας και προκειμένου να μπορούν οι ασφαλιστικές εταιρείες να διατηρούν τις υπηρεσίες προς τους πελάτες τους.

Η ΕΑΑΕΣ προχώρησε στην έκδοση σειράς ανακοινώσεων και συστάσεων που επιτρέπουν ευελιξία σε σχέση με τις απαιτήσεις της Οδηγίας Solvency II της ΕΕ που διέπει τη λειτουργία των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Εποπτικές ενέργειες και μέτρα που λήφθηκαν από την Υπηρεσία Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιρειών (ΥΕΑΕ)

Στο πλαίσιο της ανάγκης διασφάλισης της κεφαλαιακής επάρκειας του ασφαλιστικού τομέα για την υγιή συνέχιση των ασφαλιστικών υπηρεσιών και την προστασία των ασφαλισμένων, η ΥΕΑΕ ανακοίνωσε μέτρα για τις ασφαλιστικές εταιρείες που βρίσκονται υπό την εποπτεία της. Συγκεκριμένα, συστάθηκε όπως οι ασφαλιστικές εταιρείες ακολουθήσουν τις συστάσεις της ΕΑΑΕΣ για να λάβουν έγκαιρα και ολοκληρωμένα μέτρα για τη διατήρηση της κεφαλαιακής τους θέσης, συμπεριλαμβανομένης της προσωρινής αναστολής όλων των διανομών μερισμάτων και να λάβουν μέτρα για τον μετριασμό των επιπτώσεων της πανδημίας.

Ταυτόχρονα, η ΥΕΑΕ έλαβε, μεταξύ άλλων, τα εξής μέτρα, για τη διασφάλιση της σταθερότητας του ασφαλιστικού τομέα, την ακεραιότητα της αγοράς και την προστασία των ασφαλισμένων, σε συνεννόηση και με την ΕΑΑΕΣ:

- Ζήτησε την υποβολή αναφοράς για τα μέτρα που έλαβαν οι ασφαλιστικές εταιρείες για διασφάλιση της λειτουργικότητάς τους.
- Έδωσε παράταση στις ημερομηνίες υποβολής των τακτικών στοιχείων που αφορούν το τέλος του 2019 και το πρώτο τρίμηνο του 2020, στη βάση σύστασης της ΕΑΑΕΣ¹³ σχετικά με την εποπτική ευελιξία όσον αφορά την προθεσμία εποπτικής αναφοράς και δημοσιοποίησης. Ο σκοπός των συστάσεων ήταν η παροχή λειτουργικής ελάφρυνσης και η υποστήριξη της επιχειρησιακής συνέχειας των ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών επιχειρήσεων. Η ΥΕΑΕ

¹³ https://www.eiopa.europa.eu/sites/default/files/publications/reccom_covid19_el.pdf

επικεντρώθηκε σε βασικά στοιχεία που απαιτούνται για την αξιολόγηση και την παρακολούθηση των επιπτώσεων της κατάστασης στην αγορά.

- Ζήτησε επιπλέον υπόδειγμα (template) με στοιχεία για την φερεγγυότητα και τα περιουσιακά στοιχεία των ασφαλιστικών εταιρειών.
- Στη βάση παρότρυνσης της ΕΑΑΕΣ, εξέδωσε προς όλες τις ασφαλιστικές εταιρείες σύσταση όπως αναστείλουν προσωρινά όλες τις διανομές μερισμάτων και επαναγορές μετοχών που έχουν ως στόχο την αμοιβή των μετόχων, μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2021.
- Διενήργησε μελέτη επίδρασης (stress test) επί των περιουσιακών στοιχείων που καλύπτουν τα ίδια κεφάλαια, με εκτίμηση των αξιών τους, για να αξιολογηθεί η επίδραση της κρίσης στο περιθώριο φερεγγυότητας των ασφαλιστικών εταιρειών.
- Ζήτησε υπόδειγμα (template) για την υποβολή στοιχείων σε σχέση με την προβλεπόμενη ρευστότητα των ασφαλιστικών εταιρειών.

Εποπτικές ενέργειες και μέτρα που λήφθηκαν από τον Έφορο Ιδρυμάτων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (ΙΕΣΠ)

Για τον μετριασμό του αντίκτυπου της πανδημίας στα ΙΕΣΠ, ο Έφορος ΙΕΣΠ εξέδωσε εγκύκλιο στις 7 Απριλίου 2020 με την οποία παρέθεσε τις συστάσεις του προς τα μέλη των Διαχειριστικών Επιτροπών και τις χρηματοδοτούσες επιχειρήσεις των ΙΕΣΠ. Η εγκύκλιος κάλυπτε θέματα όπως την καταβολή εισφορών από τις χρηματοδοτούσες επιχειρήσεις, επενδυτικές αποφάσεις, τη χρηματοδότηση τεχνικών αποθεματικών, τη χορήγηση δανείων και την παρακολούθηση της ρευστότητας, με στόχο την όσο το δυνατόν καλύτερη διαχείριση των επιπτώσεων της πανδημίας προς τον τομέα των ΙΕΣΠ.

Περαιτέρω, στις 2 Ιουνίου 2020 ο Έφορος ΙΕΣΠ εξέδωσε Οδηγία (Κ.Δ.Π. 241/2020) και στις 4 Ιουνίου 2020 εγκύκλιο αναφορικά με την αναστολή της υποχρέωσης για καταβολή δόσεων δανείων, περιλαμβανομένων και των τόκων, τα οποία χορηγήθηκαν από ΙΕΣΠ σε μέλη τους και την παράταση της προθεσμίας για κατάρτιση και υποβολή ετήσιων λογαριασμών και ετήσιων εκθέσεων από τα ΙΕΣΠ.

Εποπτικές ενέργειες και μέτρα που λήφθηκαν από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου (ΕΚΚ)

Η ΕΚΚ βρίσκεται σε συνεχή επαφή με την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ - ESMA) και με τις οντότητες που τελούν υπό την εποπτεία της ΕΚΚ, για την παρακολούθηση και αξιολόγηση όλων των εξελίξεων που σχετίζονται με την πανδημία και τις επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει στις δραστηριότητες των εποπτευόμενων οντοτήτων της και στην αγορά στο σύνολό της. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΚΚ προχώρησε στην έκδοση σειράς εγκυκλίων προς τις εποπτευόμενες οντότητες, με στόχο την ομαλή λειτουργία της αγοράς.

Η ΕΚΚ έλαβε, μεταξύ άλλων, τα εξής μέτρα:

- Εξέδωσε εγκύκλιο επιστολή, με την οποία συνέστησε όπως οι Κυπριακές Επιχειρήσεις Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΚΕΠΕΥ) που έχουν

προσδιοριστεί από την ΚΤΚ ως άλλα συστημικά σημαντικά ιδρύματα (ιδρύματα O-SII), μην προχωρήσουν σε διανομές μερισμάτων, επαναγορά κοινών μετοχών και καταβολή μεταβλητών αμοιβών (bonus) μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2021, στη βάση της σχετικής Σύστασης του ΕΣΣΚ.

- Κάλεσε τους εκδότες να αξιολογήσουν τις οικονομικές επιπτώσεις, καθώς επίσης και τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που ενδεχομένως να προκύπτουν από την εξάπλωση της πανδημίας, στις επιχειρήσεις/δραστηριότητές τους και να προβούν σε σχετική ανακοίνωση άμεσα.
- Κάλεσε τις εποπτευόμενες οντότητες να προετοιμαστούν και να ελαχιστοποιήσουν ενδεχόμενες επιχειρηματικές διαταραχές μέσω του προσδιορισμού των βασικών κινδύνων λειτουργίας τους.
- Επέκτεινε ορισμένες προθεσμίες σε σχέση με την υποβολή στοιχείων και εγγράφων.
- Έδωσε διευκρινίσεις σε σχέση με τις απαιτήσεις για την καταγραφή των τηλεφωνικών συνομιλιών .
- Προχώρησε σε αναβολή των εξετάσεων πιστοποίησης στελεχών των ΚΕΠΕΥ.

5. Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου σε σχέση με το μετριασμό των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19

Το Γενικό Συμβούλιο (ΓΣ) του ΕΣΣΚ – μέλος του οποίου με δικαίωμα ψήφου είναι και ο Διοικητής της ΚΤΚ - μέσω των αποφάσεών του, διασφαλίζει την επίβλεψη του χρηματοοικονομικού συστήματος της ΕΕ καθώς και την πρόληψη και τον μετριασμό των συστημικών κινδύνων. Το ΓΣ, πέραν των τακτικών συνεδριάσεών του, συνεδρίασε εκτάκτως τρεις φορές τον Απρίλιο, τον Μάιο και τον Ιούλιο του 2020, με στόχο τον προσδιορισμό και την αντιμετώπιση των συστημικών κινδύνων που προκάλεσε η πανδημία.

Κατά την έκτακτη συνεδρίαση του ΓΣ της 2^{ας} Απριλίου 2020, το ΓΣ επικεντρώθηκε στις συνέπειες της πανδημίας στην οικονομία και στο χρηματοοικονομικό σύστημα της ΕΕ και αναγνώρισε ότι τα όργανα της ΕΕ, καθώς και οι κυβερνήσεις, οι κεντρικές τράπεζες, οι εποπτικές αρχές και οι αρχές εξυγίανσης, έχουν λάβει πρωτοφανή μέτρα για να μετριάσουν τον αρνητικό αντίκτυπο στην πραγματική οικονομία και να καθησυχάσουν τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις της ΕΕ.

Στο πλαίσιο αυτό, το ΓΣ υπογράμμισε ότι μια έγκαιρη και συντονισμένη πολιτική αντιμετώπιση είναι καίριας σημασίας, ιδίως για την επίτευξη σημαντικών συνεργειών μεταξύ δημοσιονομικών, νομισματικών και κανονιστικών πολιτικών. Για το σκοπό αυτό, το ΓΣ αποφάσισε να επικεντρώσει την προσοχή του στους ακόλουθους κύριους τομείς:

- 1) Στις επιπτώσεις των συστημάτων εγγυήσεων και άλλων δημοσιονομικών μέτρων που λήφθηκαν από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για την προστασία της πραγματικής οικονομίας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα,

- 2) Στην έλλειψη ρευστότητας στην αγορά και τις επιπτώσεις για τους διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων και τις ασφαλιστικές εταιρείες,
- 3) Στον αντίκτυπο των προκυκλικών υποβαθμίσεων των ομολόγων στις αγορές καθώς και οντοτήτων του χρηματοοικονομικού συστήματος,
- 4) Στους περιορισμούς στις πληρωμές μερισμάτων, στις εξαγορές μετοχών και άλλων εθελοντικών πληρωμών σε όλες τις οντότητες του χρηματοοικονομικού συστήματος, και
- 5) Στους κινδύνους ρευστότητας που προκύπτουν από απαιτήσεις κάλυψης περιθωρίων ασφαλείας.

Όσον αφορά την πρώτη προτεραιότητα, το ΕΣΣΚ αποφάσισε τη σύσταση ομάδας εργασίας για την παρακολούθηση των διασυννοριακών και διατομεακών επιπτώσεων των εθνικών δημοσιονομικών μέτρων που υιοθετήθηκαν για στήριξη της εγχώριας οικονομίας συνεπεία του COVID-19. Πιο συγκεκριμένα, ζητήθηκε η συνεργασία των αρμόδιων μακροπροληπτικών αρχών για την προετοιμασία, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των επιπτώσεων των μέτρων που λήφθηκαν λόγω της πανδημίας καθώς και η αναφορά των πληροφοριών αυτών στο ΕΣΣΚ ώστε η ομάδα εργασίας να είναι σε θέση να ολοκληρώσει το έργο της. Συγκεκριμένα ζητήθηκε να μελετηθούν (i) οι διάλογοι μετάδοσης των μέτρων στους διάφορους τομείς της οικονομίας (ii) η παρακολούθηση των επιπτώσεων στη χρηματοοικονομική σταθερότητα με ειδική έμφαση στις διασυννοριακές και διατομεακές επιπτώσεις και (iii) εισηγήσεις για ενδεχόμενα μέτρα για μετριασμό των επιπτώσεων. Το ΕΣΣΚ εξέδωσε επί τούτου τη Σύσταση 2020/8 σχετικά με την παρακολούθηση των επιπτώσεων που έχουν για τη χρηματοοικονομική σταθερότητα τα μορατόρια, τα συστήματα δημόσιων εγγυήσεων και λοιπά δημοσιονομικά μέτρα που λήφθηκαν για την προστασία της πραγματικής οικονομίας προς αντιμετώπιση της πανδημίας.

Σχετικά με τη δεύτερη προτεραιότητα, το ΕΣΣΚ εντόπισε δύο κατηγορίες επενδυτικών οργανισμών ως πεδία υψηλής προτεραιότητας για σκοπούς διενέργειας ενισχυμένου ελέγχου για τη διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας. Το ΕΣΣΚ εξέδωσε επί τούτου τη Σύσταση 2020/4 σχετικά με τους κινδύνους ρευστότητας των επενδυτικών οργανισμών. Στην πρώτη κατηγορία, συμπεριλαμβάνονται όσοι επενδυτικοί οργανισμοί έχουν σημαντική έκθεση στον κίνδυνο εταιρικού χρέους, ενώ στη δεύτερη κατηγορία αυτοί που έχουν σημαντική έκθεση στον τομέα των ακινήτων. Βάσει της εν λόγω Σύστασης, συστήθηκε στην ΕΑΚΑΑ όπως συντονιστεί με τις εθνικές αρμόδιες αρχές με σκοπό τη διενέργεια στοχευμένης εποπτικής άσκησης στις εν λόγω κατηγορίες επενδυτικών οργανισμών, προκειμένου να αξιολογηθεί η ετοιμότητα των δύο αυτών τμημάτων του τομέα των επενδυτικών οργανισμών έναντι πιθανών μελλοντικών δυσμενών διαταραχών, καθώς και έναντι της πιθανής επανέναρξης εξαγορών σημαντικού ύψους ή/και της αύξησης της αβεβαιότητας αποτίμησης.

Παράλληλα, η ΕΑΚΑΑ κλήθηκε να υποβάλει στο ΕΣΣΚ έκθεση σχετικά με την ανάλυσή της και τα συμπεράσματα αναφορικά με την ετοιμότητα των οικείων επενδυτικών οργανισμών. Το ΕΣΣΚ συνέστησε επίσης την έγκαιρη χρήση διοικητικών εργαλείων ρευστότητας υπό τις σωστές προϋποθέσεις για τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων στους τομείς αυτούς. Ταυτόχρονα, συνέστησε την εφαρμογή ενός πιο ενισχυμένου ρυθμιστικού πλαισίου

Φερεγγυότητας II (Solvency II), και συγκεκριμένα των διατάξεων του Πυλώνα 2, για διευκόλυνση του έργου της εποπτείας αναγκάζοντας ασφαλιστικές εταιρίες με ευάλωτη ρευστότητα να τηρούν επιπλέον αποθέματα ως μέτρο αντιμετώπισης του κινδύνου. Στον ασφαλιστικό τομέα, το ΕΣΣΚ έκρινε επίσης αναγκαία τη βελτίωση της παρακολούθησης του κινδύνου σχετικά με την ρευστότητα, κάτι το οποίο η ΕΑΑΕΣ μαζί με τις εθνικές αρχές εποπτείας ήθελαν να εφαρμόσουν για πιο έγκαιρη ενημέρωση και μεγαλύτερη ετοιμότητα όσον αφορά θέματα ρευστότητας και αποθεμάτων.

Για την τρίτη προτεραιότητα, το ΕΣΣΚ ετοίμασε έκθεση για την αξιολόγηση των επιπτώσεων πολλαπλών υποβαθμίσεων εταιρικών ομολόγων σε όλους τους τομείς του χρηματοοικονομικού τομέα (τραπεζικό τομέα, τομέα επενδυτικών εταιρειών, ασφαλιστικό τομέα κ.α.). Οι πολλαπλές υποβαθμίσεις ενδέχεται να οδηγήσουν τα επενδυτικά ταμεία, τις ασφαλιστικές εταιρίες και τα ΙΕΣΠ να πωλήσουν μέρος των επενδύσεών τους και να υποστούν ζημιές ώστε να προστατέψουν τις θέσεις φερεγγυότητας τους και για να διατηρήσουν τα προβλεπόμενα επίπεδα κινδύνου τους. Με την ανάλυση αυτή, το ΕΣΣΚ υπολόγισε το μέγεθος των αρνητικών επιπτώσεων σε περίπτωση πολλαπλών υποβαθμίσεων.

Για την τέταρτη προτεραιότητα, το ΕΣΣΚ εξέδωσε Σύσταση σχετικά με τον περιορισμό των διανομών (διανομή μερισμάτων, επαναγορά κοινών μετοχών και καταβολή μεταβλητών αμοιβών) από πιστωτικά ιδρύματα, ασφαλιστικές εταιρίες, επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και κεντρικούς αντισυμβαλλόμενους. Η Σύσταση έχει ως στόχο τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα να διατηρήσουν την ποιότητα και το ύψος των κεφαλαίων τους κατά τη διάρκεια της πανδημίας, ώστε να είναι σε θέση να μετριάσουν τους συστημικούς κινδύνους και να συμβάλουν στην οικονομική ανάκαμψη. Στους αποδέκτες της Σύστασης ΕΣΣΚ/2020/7, πέραν των αρμόδιων εποπτικών αρχών, περιλαμβάνονται και οι εθνικές μακροπροληπτικές αρχές. Οι εποπτικές αρχές της Κύπρου και η ΚΤΚ ως αρμόδια εποπτική αρχή καθώς και ως η εθνική μακροπροληπτική αρχή, εφάρμοσαν τη συγκεκριμένη Σύσταση.

Όσον αφορά την πέμπτη προτεραιότητα, οι διαταραχές στις αγορές, όπως οι απότομες πτώσεις στις τιμές των περιουσιακών στοιχείων και τα υψηλά επίπεδα μεταβλητότητας που παρατηρήθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας, μεταφράζονται σε αυξήσεις των περιθωρίων διαφορών αποτίμησης. Περαιτέρω, οι διαταραχές στις αγορές μπορούν να οδηγήσουν σε αυξημένες απαιτήσεις κάλυψης αρχικού περιθωρίου ασφαλείας όσον αφορά θέσεις σε βραχυπρόθεσμους επενδυτικούς τίτλους (cash securities), αγαθά ή παράγωγα. Οι εν λόγω συνθήκες στην αγορά θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές συνέπειες για τους συμμετέχοντες, ως προς τη διαχείριση της ρευστότητας, τις ανάγκες χρηματοδότησης και ενδεχομένως ακόμη και τη φερεγγυότητά τους, αν οι πιέσεις ρευστότητας οδηγήσουν σε συστηματικές βεβιασμένες πωλήσεις στοιχείων ενεργητικού έναντι πολύ χαμηλών τιμών (fire sales). Συνεπώς, οι εξωτερικότητες (externalities) που απορρέουν από τις σημαντικές διακυμάνσεις στις αγορές και τις συναφείς απαιτήσεις κάλυψης περιθωρίων ασφαλείας, ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο τη σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος. Για την αντιμετώπιση των εν λόγω κινδύνων, το ΕΣΣΚ μέσω της Σύστασης του ΕΣΣΚ/2020/6 σχετικά με τους κινδύνους ρευστότητας που προκύπτουν από

απαιτήσεις κάλυψης περιθωρίων ασφαλείας, συνέστησε στις αρμόδιες αρχές να (i) μεριμνήσουν για τον περιορισμό των φαινομένων «κατακρήμνισης» όσον αφορά τη ζήτηση ασφαλειών, (ii) ενισχύσουν τις ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων με στόχο να αξιολογήσουν τις μελλοντικές ανάγκες ρευστότητας, (iii) αποφύγουν τη δημιουργία αδικαιολόγητων περιορισμών ρευστότητας όσον αφορά τη συγκέντρωση περιθωρίων ασφαλείας και (iv) να προωθήσουν διεθνή πρότυπα για τον μετριασμό της προ-κυκλικότητας κατά την παροχή υπηρεσιών εκκαθάρισης σε πελάτες και σε περιπτώσεις συναλλαγών χρηματοδότησης τίτλων.

Η ΚΤΚ συμμετείχε ενεργά στις πιο πάνω διεργασίες του ΕΣΣΚ και υλοποιεί τις σχετικές Συστάσεις του ΕΣΣΚ.

6. Συμπεράσματα

Η πανδημία επέφερε σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις στην Κύπρο όπως και στον υπόλοιπο κόσμο. Στα πλαίσια της αντιμετώπισης των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας, το κράτος, η ΚΤΚ, και οι άλλες αρμόδιες αρχές της Κύπρου, έλαβαν σημαντικά αντισταθμιστικά μέτρα ενώ το στοχευμένο δημοσιονομικό πακέτο στήριξης της πραγματικής οικονομίας, αποσκοπεί στη στήριξη της απασχόλησης και των εισοδημάτων, των εργαζομένων και των επιχειρήσεων, στη στήριξη της ρευστότητας των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, και στο να τεθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για μια γρήγορη επάνοδο σε αναπτυξιακή τροχιά.

Η καθολική, συντονισμένη και αποφασιστική αντίδραση από όλες τις αρμόδιες αρχές, έθεσε τις βάσεις για τον αποτελεσματικό μετριασμό των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας. Επίσης, θα πρέπει να συνεχιστεί η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων. Οι συνεχώς μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες, καθώς επίσης και η πορεία ανάκαμψης παγκόσμια, θα πρέπει να καθορίσουν την εξέλιξη των μέτρων. Η απόσυρση των μέτρων θα πρέπει να είναι σταδιακή και προγραμματισμένη έτσι ώστε να αποφευχθούν δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομία.